

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2016

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2016 (RP 30/2015 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 5.11.2015.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- miljöråd Aulikki Alanen, miljöministeriet
- överförstämestare Pirkko Isoviita, miljöministeriet
- lagstiftningsråd Riitta Kimari, miljöministeriet
- byggnadsråd Teppo Lehtinen, miljöministeriet
- miljöråd Jarmo Muurman, miljöministeriet
- finansieringsöverinspektör Timo Tähtinen, miljöministeriet
- enhetschef Lotta Karlsson, utrikesministeriet
- finansråd Outi Honkatukia, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Sari Sontag, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Lauri Taro, finansministeriet
- förstråd Marja Kokkonen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Marja-Liisa Tapio-Biström, jord- och skogsbruksministeriet
- industriråd Timo Ritonummi, arbets- och näringsministeriet
- naturtjänstdirektör Rauno Väisänen, Forststyrelsen
- specialforskare Petri Ekholm, Finlands miljöcentral
- förvaltningschef Kimmo Huovinen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- sakkunnig i bostadsfrågor Laura Hassi, Finlands Kommunförbund
- styrelseledamot Saara Kankaanrinta, Baltic Sea Action Group
- projektchef Miina Mäki, John Nurminens Stiftelse
- verkställande direktör Jouko Kinnunen, Motiva Ab
- verkställande direktör Mikko Viljakainen, Puuinfo Oy
- verksamhetsledare Jouni Parkkonen, Kohtuuhintaisen vuokra-asumisen edistäjä ry - KOVA
- jurist Tommi Siivonen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör Aija Tasa, RAKLI ry
- naturskyddschef Virpi Sahi, Finlands naturskyddsförbund rf

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

- verksamhetsledare Karoliina Auvinen, Finlands Närenergiförbund rf
- verksamhetsledare Anne Viita, Vuokralaiset VKL ry.

Utskottet har fått ett skriftligt yttrande av

- Sato Abp
- Skanska Ab
- VVO-koncernen Abp
- YIT Abp
- Geologiska forskningscentralen GTK
- Skogsindustrin rf
- Byggnadsindustrin RT rf
- Finlands Vattenverksföreningen
- Finlands Reparationsrådgivare rf
- Håll Skärgården Ren rf
- Delegationen för Finlands veteranförbund
- Centralförbundet för de gamlas väl rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Boende till skäligt pris

Enligt budgetpropositionen ska byggandet av cirka 7 500 nya räntestödsbostäder stödjas via statens bostadsfond, vilket innebär att mängden förblir oförändrad jämfört med föregående år. Dessutom ska byggandet av 2 000 hyresbostäder stödjas genom statens fyllnadsborgen. Som bevillningsfullmakt för investeringsstöd till grupper med särskilda behov föreslås 122,2 miljoner euro och som fullmakt för statsborgen för ombyggnadslån föreslås 100 miljoner euro. Stimulansåtgärderna för bostadsbyggandet upphör vilket innebär att det inte längre ges startbidrag för garanti-lån, och den sänkta självrisikandelen av räntan är inte längre tillgänglig.

Utskottet anser att ett ökat utbud av bostäder till skäligt pris är det främsta målet i bostadspolitiken. De höga boendekostnaderna särskilt i huvudstadsregionen försvagar redan nu förutsättningarna för hela den ekonomiska tillväxten. Bostadsmarknadens struktur förändras och behovet av bostäder ökar ständigt till följd av att befolkningen åldras, samhället urbaniseras, familjerna blir mindre och det kommer invandrare. Den nyaste bidragande faktorn är flyktingkrisen. Eftersom utbudet på bostäder redan länge har varit otillräckligt i relation till efterfrågan, försvåras situationen märkbart när det blir aktuellt att ordna med ett mer permanent boende för asylsökande. Situationen har i detta avseende utvecklats så snabbt att frågan inte alls tas upp i budgetförslaget. Utskottet anser att budgetförslaget därför inte motsvarar nuläget, utan vi måste snabbt kunna öka produktionen av hyresbostäder till skäliga priser i tillväxtorter. Att svara mot utmaningen kräver ett separat, tidsbundet projekt med extra finansiering för att öka produktionen av hyresbostäder till skäliga priser med snabb tidtabell. Utskottet anser att detta också är konjunkturpolitiskt motiverat för att få fler jobb då lågkonjunkturen fortsätter.

Utöver dessa särskilda åtgärder menar utskottet att för att kunna främja produktionen av bostäder till skäligt pris på en allmän nivå krävs det mångsidigt verkningfulla åtgärder för att öka utbudet

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

på bostäder och tomter enligt efterfrågan, samt större effektivitet i planeringen av markanvändningen för att samordna trafikbehoven och boendet. För att snabbt få fler bostäder till skäligt pris måste förhindrandet av segregationsutvecklingen ägnas särskild uppmärksamhet.

Åtgärder krävs också för att dämpa boendekostnaderna, för att svara mot behov i anslutning till befolkningens åldrande och specialgrupper och för att främja energieffektiviteten. En sak som delvis i onödan bidrar till att öka byggkostnaderna och priset på boende är att krav på bilplatser, skyddsrum och tillgänglighet gäller allt byggande. Här handlar det ofta om kommunala bestämmelser, vilket innebär att översynen av överflödiga normer utöver lagstiftningen måste omfatta också bestämmelser på kommunal nivå. Ett smidigare kompletteringsbyggande behöver också granskas med avseende på såväl markpolitik som bygglov eftersom ytterligare bostäder i urbana områden oftast kan byggas endast inom den existerande strukturen.

Konkurrensen bör också främjas genom att eliminera hinder för en sund konkurrens. Tomter bör exempelvis överlåtas så att också små och medelstora företag kan vara huvudentreprenörer för projekt. Särskilt inom huvudstadsregionens bostadsmarknad fungerar konkurrensen inte då små och medelstora byggare helt saknas. Mängden aktörer kan delvis påverkas genom att inrätta nya allmännyttiga aktörer som till exempel då A-Kruunu Oy, som tidigare var dotterbolag till Kruunuasunnot Oy, underställdes miljöministeriet som självständigt företag med uppdraget att låta bygga statsstödda hyresbostäder i sin ägo inom Helsingforsregionen med skälig kostnads- och hyresnivå.

De avsiktsförklaringar som kommunerna och staten i samarbete ska utarbeta har främjat tillgången på tomter och inledandet av hyresbostadsproduktionen, men utvecklingen räcker ännu inte till med avseende på behoven. Som stöd för de nya MBT-avsiktsförklaringarna föreslås i budgetförslaget sammanlagt 10 miljoner euro för tidsbundna startbidrag för avsiktsförklaringskommunerna i Helsingforsregionen och 15 miljoner euro för stöd för kommunal teknik i avsiktsförklaringsområdena. Utskottet ser det som viktigt att praxis med avsiktsförklaringar fortfarande utvecklas. Utskottet framhåller att nu när läget blir svårare behövs möjligheter att bevilja startbidrag också för andra MBT-områden utöver Helsingforsregionen. Bidraget per bostad kunde vara hälften av summan för Helsingforsregionen som är 1 000 euro per bostad.

Utskottet understryker att målet bör vara en i en fungerande bostadsmarknad förankrad adekvat produktion av bostäder till rimliga priser plus ett kompletterande boendestöd där stödet fokuseras på de boende och inte överförs till priset för boendet. Det är också nödvändigt att se över stödsystemet i sin helhet. För att uppföra hyresbostäder som är förmånligare än marknadspriset behövs ett fungerande och konkurrenskraftigt räntestödssystem samt verkningfulla bidrag såsom startbidrag.

Energisnålt byggande och klimatpolitiska mål

Under moment 35.20.55 (Understöd för reparationsverksamhet) föreslås 22,2 miljoner euro av vilket huvuddelen fortsättningsvis avsätts för att bygga hissar och för reparation av äldre eller handikappade personers bostäder. Energiunderstöd kan numera endast beviljas understödstagarhushåll med små inkomster för energireparationer i småhus (2 miljoner euro).

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

Utskottet noterar att anslaget halveras jämfört med 2015 års nivå. Men understöden har ändå bidragit till övergång från fossila till förnybara energikällor i husuppvärmning, vilket är relevant med avseende på målet att bygga upp ett koldioxidsnålt samhälle. Dessutom har det uppstått affärsverksamhet och inhemska arbetstillfällen samt skatteinkomster för staten. På så sätt har man med ett blygsamt stödbelopp åstadkommit ett slutresultat som är positivt också med avseende på statens inkomster. Utskottet understryker betydelsen av en samlad analys också för att garantera ett slutresultat som är vettigt i fråga om reparationsunderstöden. Utskottet vill påpeka att målet i regeringsprogrammet att höja andelen förnybar energi till över 50 procent fram till 2020 och att genomföra målen i fråga om att halvera användningen av importerad olja på ett kostnadseffektivt sätt kräver snabbare investeringar i energieffektivitet särskilt i fastigheter. En åtstramning av kraven på energieffektivitet och också incitament för att öka energieffektiviteten som en del av metodarsenalen för bostadspolitiken bör analyseras i ett samlat perspektiv.

Utskottet ser det också som angeläget att utreda kontaktytorna och funktionen mellan förnybar energi och stödsystemen för energieffektivitet mellan ministerierna. Det har framhållits att när i nuläget stöd till företag och sammanslutningar administreras av arbets- och näringsministeriet och stöd till bostäder och hushåll av miljöministeriet, har till exempel ett gemensamt andelslag inom ett bostadsområde inte av administrativa skäl rätt till stöd från någotdera håll för att producera förnybar energi för eget bruk.

Huvuddelen av reparationsunderstöden används för att stödja installation av hissar i existerande flervåningshus och för behovsprövade understöd för renovering av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. I fråga om hissunderstöden blir situationen svår eftersom det enligt en aktuell bedömning finns efterfrågan på finansiering upp till 35—40 miljoner euro. Understöden är av stor betydelse för att stödja äldre personer som bor hemma.

Programmet för riksomfattande åtgärder mot fukt och mögel är ett rikstäckande femårigt åtgärdsprogram vars syfte var att få igång insatser för fukt- och mögelfria byggnader i landet. En viktig orsak till fukt- och mögelskador är brister i fastighetsskötsel och underhåll samt fördröjda reparationer av byggnader i dåligt skick, men också i nya byggnader förekommer fukt- och mögelproblem vilkas orsaker i hög grad står att finna i brister i byggkvaliteten och i alltför strama tidtabeller för entreprenader. Utskottet vill betona att stöd för att föra arbetet vidare i någon form fortfarande behövs när programmet upphör i slutet av 2015. Värdet på bostadsbyggnaderna i Finland bedöms vara 217 miljarder euro (28 % av nationalförmögenheten) och på övriga byggnader 132 miljarder (17 %). Av bostadsbyggnaderna är uppskattningsvis 7—10 % av småhusen och radhuslängorna och 6—9 % av flervåningshusen allvarligt fukt- och mögelskadade. Det handlar således om ett omfattande problem både ekonomiskt och hälsomässigt.

Utskottet ställer sig bakom regeringens mål för att få ner energiförbrukningen genom bättre energi- och materialeffektivitet och att övergå till att använda förnybar energi. Användning av förnybar energi och ökning av resurseffektiviteten förbättrar företagets konkurrenskraft och ger upphov till ny näringsverksamhet. Praktiska erfarenheter visar att satsningar på understöd och rådgivning om dessa frågor återbetalar sig mångfalt genom kostnadsbesparingar och nya arbetstillfällen.

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

Energiprestandabesiktningar för företag har varit ett särskilt lyckat arbetssätt. Nu har arbetet kring att utveckla materialbesiktningar startats, och det finns en växande efterfrågan på att utvidga verksamheten. Arbetet kring materialeffektiviteten finansieras under arbets- och näringsministeriets moment 32.60.28 med 500 000 euro. Utskottet understryker anslaget betydelse och hoppas att det ska kunna höjas under de närmaste åren.

Utskottet vill också betona betydelsen av att främja träbyggande som ett led i strävan mot ett koldioxidsnålt samhälle och att främja bioekonomin. Att främja träbyggande är synligt framme i regeringsprogrammet men i budgetförslaget ingår inget anslag för att främja träbyggande. Träbyggande hör till regeringens spetsprojekt och i åtgärden för bioekonomi är målet att också i detta avseende skapa enhetligare verksamhetsmodeller som bättre förenar de offentliga finansierarna. Frågor om träbyggande behandlas också i samband med totalreformen av byggbestämmelserna som redan delvis är under arbete.

Med hänvisning till sitt utlåtande till statsrådet (MiUU 2/2014 rd – MINU 1/2014 rd, Åtgärder för att främja träbyggande) anser utskottet att åtgärderna inom programmet för utveckling av träbyggande, som upphör 2015, bör fortsätta för att undanröja hinder som eventuellt fortfarande belastar branschen och med särskilt fokus på behovet av förvaltningsövergripande samarbete. Ett faktiskt genombrott för träbyggande kräver djärva satsningar och enhetlig planeringspraxis inom själva branschen, men också att byggnadstillsyns- och tillståndsmyndigheterna har enhetliga tolkningar och kompetens i fråga om träbyggande runtom i landet. Utskottet framhåller också kommunernas möjligheter att öka träbyggandet genom planläggning. Dessutom bör det säkerställas att exempelvis brandföreskrifterna är ändamålsenliga och välgrundade också i en internationell jämförelse för att trygga verksamhetsförutsättningarna. Utskottet framhåller också att träbyggande bör beaktas och främjas bättre i fråga om bostadsproduktion som stöds av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet.

Miljöförvaltningens omkostnader

Miljöförvaltningen har som en del av den övriga förvaltningen varit föremål för en stark omställning under de senaste åren. Budgetförslaget 2016 för hela miljöministeriets förvaltningsområde är 199 miljoner euro och enligt ramförslaget 171 miljoner euro för 2019. Ur Statens bostadsfond finansieras dessutom vissa understöd för att främja boende. Miljöförvaltningens anslag för omkostnader föreslås under moment 35.01 i budgetförslaget bli nedskuret från ca 73 miljoner euro till 67,2 miljoner euro.

Utskottet välkomnar principiellt regeringens mål att göra miljötillståndsförfarandet smidigare och skapa flexibilitet kring regleringen utan att ge avkall på miljöskyddets höga nivå. Men den sjunkande trenden för den totala finansieringen är svår att motivera när utmaningarna i fråga om bioekonomi och cirkulär ekonomi samt dämpning av klimatförändringen tvärtom kräver ökade satsningar på behövlig forskning, utredning och konsekvensbedömning som delvis har gått att finansiera med anslaget för omkostnader. Miljösektorns kostnader är i ett samlat perspektiv mycket små särskilt när man beaktar miljöfrågornas omfattning.

Miljöutskottet vill understryka att miljöförvaltningens funktionsförmåga måste tryggas. Miljöförvaltningens minskade resurser får återverkningar på företag, medborgare och möjligheterna

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

till regional utveckling. Anhopningen av tillstånd kan också fördröja inledningen av produktiva investeringar. Det handlar således inte enbart om miljöns tillstånd eller att ta hänsyn till miljöaspekten fullt ut, utan det gäller också möjligheterna till regional utveckling och företagens investeringsomvärld.

Under moment 35.01.65 (Understöd till organisationer och miljövard) föreslås 1 734 000 euro, alltså en minskning med 366 000 euro jämfört med nuläget. Utskottet noterar att anslaget har använts för att stödja nationella miljöskydds- och boendeorganisationer men också exempelvis Håll Skärgården Ren rf fick 482 000 euro för sin verksamhet. Föreningen har ett uttjänt fartyg för uppsamling av avfall, och en investering i ett nytt fartyg är nödvändig. Målet är att skaffa ett nytt fartyg som sommartid fokuserar på avfallstransporter i skärgården men som också kan söka andra transportuppdrag och assistera räddningsväsendet samt medverka vid oljebekämpning.

Utskottet ser det som motiverat att moment 35.01.65 utökas med 500 000 euro för att förnya Håll skärgården ren rf:s underhållsmateriel så att fartygen kan användas också för assisterande uppdrag vid räddning och oljebekämpning. Samtidigt anser utskottet att de planerade nedskärningarna i anslaget bör återtas eftersom den planerade nedskärningen på ca 20 procent skulle innebära en minskning på nästan 100 000 euro för organisationen vilket innebär att fartygspersonalens löner är i farozonen. Anslaget för organisationerna är litet men betydelsefullt och upprätthåller en fungerande dialog och en inkluderande arbetskultur.

Att främja bioekonomin och trygga mångfalden

Utskottet välkomnar målen i budgetförslaget enligt vilka verksamhetens strategiska fokus ligger på låga koldioxidutsläpp och energieffektivitet, en hållbar användning av naturresurserna och en välfungerande cirkulär ekonomi, att miljön, vattendragen och Östersjön mår bra, att vi har mångfald i naturen och att ekosystemtjänsterna fungerar.

Under moment 35.10.63 (Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden) föreslås ett anslag på 18,9 miljoner euro, det vill säga en nedskärning på 30 miljoner euro, då nivån 2015 har varit 48 miljoner euro. Utskottet understryker betydelsen av handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland Metso för att trygga mångfalden i skogsnaturen. Målet för Metso har varit att skyddet ska omfatta 96 000 hektar värdefulla skogsområden. Vid utgången av 2014 har 54 400 hektar av målet uppnåtts. Enligt budgetförslaget kan 8 miljoner euro användas för att genomföra Metso. Utskottet vill betona det angelägna i att den på frivillighet baserade arbetsmodellen för Metso fortsätter för att fördelarna med den inte ska gå förlorade; programmet har vunnit en bred acceptans och lett till goda resultat. Det är också angeläget, menar utskottet, att de resurser som nu minskar avsätts så verkningsfullt som möjligt, det vill säga för att så länge som möjligt eller permanent skydda de objekt som är värdefullast med avseende på mångfalden.

Vidare vill utskottet betona att regeringens satsningar på bioekonomi och därigenom ett betydligt mer omfattande utnyttjande av skogsresurserna samtidigt innebär ett hot mot målen för att stoppa utarmningen av mångfalden i skogsnaturen. Det är uppenbart att målen inte kan nås enbart genom skyddsområden utan också i fråga om vården av ekonomiskogar måste vi bättre kunna stärka skogsnaturens mångfald i enlighet med målet i den nationella skogsstrategin 2025 som antogs

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

av statsrådet den 12 februari 2015. Till en stärkning av biodiversiteten bidrar att miljöstöds- och naturvårdsprojekt samt programmet Metso blir väl genomförda. Utskottet ser det som ytterst viktigt att det i skogsstrategin avses att från början av 2016 utveckla naturvården i ekonomiskogarna så att beaktandet av mångfalden och ekosystemtjänsterna blir en del av den dagliga skogsvården. Projektet skapar också färdigheter och nya incitament för att ta i bruk naturvårdsmetoder för ekonomiskogar i större skala.

Under moment 35.10.52 (Finansiering av nätverket av naturskyddsområden) i budgetförslaget föreslås ett anslag på 37,6 miljoner euro. Nivån på basfinansieringen för nätverket av statliga naturskyddsområden som förvaltas av Forststyrelsen visar en lindrigt sjunkande trend, men för 2016 finns det ett separat tilläggsanslag på 8 miljoner euro för att avarbeta ärendebalansen i fråga om fastighetsförrättningar, gränsmarkeringar och planeringen av vård och användning i fråga om redan grundade skyddsområden.

Utskottet ser mycket positivt på att anslaget dessutom inkluderar ett tilläggsanslag för 2016 och 2017 på totalt 3 miljoner euro för inrättandet av en nationalpark under 100-årsjubileet för Finlands självständighet. Utskottet värdesätter att 100-årsjubileet 2017 firas med en ny nationalpark för att skydda den finländska naturen och budgetförslaget innehåller ett tillräckligt anslag för att bereda parkprojektet 2016.

Utskottet understryker vidare att nationalparker är en stark attraktionsfaktor för turismen och att naturturismen har en betydande effekt på den lokala ekonomin. Finland är mest känt utomlands för sin rena natur, och nationalparker kan i framtiden ha större betydelse för turismen. Satsningar på vård av nationalparker främjar således också sysselsättning och välfärd.

Forststyrelsen har utfört ett betydelsefullt arbete för att sysselsätta unga med hjälp av särskilda anslag och lönesubvention. Åren 2010—2015 sysselsatte Forststyrelsen ungefär 550 unga på landsbygdsorter där det funnits jämförelsevis få andra sysselsättningsmöjligheter. Det är viktigt att anslaget som strukits i budgetförslaget står kvar på grund av verksamhetens samhälleliga betydelse, framför allt nu när det fortsatt är lågkonjunktur och arbetslösheten ökar.

Hanteringen av utsläpp av näringsämnen och vattenskydd

Den cirkulära ekonomins genombrott och att restaurera sjöar och vattendrag är ett av spetsprojekten i regeringsprogrammet. Utskottet lägger stor vikt vid detta projekt vars mål är att minska mängden näringsämnen och humus som sköljs ut i vattnen och samtidigt öka självförsörjningsgraden i fråga om näringsämnen och energi inom jordbruket, eftersom eutrofiering i vattendragen till följd av näringsbelastningen försvagar tillståndet i insjöarna och Östersjön. Av vikt är också regeringsprogrammets mål att tillvaratagandet av näringsämnen inom områden som är känsliga med tanke på Östersjön och andra sjöar och vattendrag utökas med målet att minst 50 procent av gödsel och kommunalt avloppsslam ska omfattas av avancerad behandling före 2025. I regeringens satsningar på spetsprojekt tilldelas sektorn kumulativt 34 miljoner euro. Av anslaget på 4,64 miljoner euro för skydd av Östersjön under moment 35.10.22 avsätts 2,5 miljoner euro för att genomföra programmet för återvinning av näringsämnen (programmet Raki) samt för att verkställa åtgärdsprogrammet för havsvården och förvaltningsplanen.

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

Utskottet vill framhålla att finansieringen bör dirigeras till förbättring av sjöar och vattendrag på ett effektivt sätt som får hållbara verkningar. Innovativa insatser som till exempel att tillföra marken gips eller strukturkalk är välkomna, men konsekvenserna för vattnen bör ytterligare utredas för att förhindra negativa verkningar på insjöområden. För att det aktuella gödselproblemet ska kunna lösas behövs också innovationer och strukturella åtgärder i enlighet med cirkulär ekonomi. Men försöken ger värdefull information också för valet av styrmedel; därför bör vi gynna ett arbetssätt som möjliggör försök. Men det räcker inte med att utföra försök, för att målen ska nås krävs i förlängningen omfattande och kostnadseffektiva vattenskyddsåtgärder. I det nya systemet med miljöersättning till jordbruket som baserar sig på EU-lagstiftningen inriktas åtgärderna regionalt och med bättre beaktande av gårds- och sektorvisa förhållanden. Därför utgör åtgärderna ett mer verkningsfullt redskap för att minska jordbrukets belastning på miljön. Men det är fortfarande viktigt att vidareutveckla ersättningssystemet för att nå bättre miljöeffektivitet.

Utskottet betonar också att det med hjälp av effektivt karpfiske är möjligt att effektivt avlägsna fosfor ur vattendragen. Med en fångst av karpfisk på tusen ton avlägsnas det cirka 7—8 ton fosfor och 27—28 ton kväve ur näringsomloppet i vattendragen. Utskottet ser det som viktigt att reduktionsfiske för att avlägsna näringsämnen kan fortgå.

Budgetförslaget innehåller nu inget anslag för att stödja byggandet av matarledningar för avlopp. Ändå pågår tre projekt för matarledningar som ska genomföras stegvis enligt det riksomfattande avloppsprogrammet. För att stödja den andra byggnadsfasen behövs 3,13 miljoner euro. Utskottet konstaterar att matarledningsprojekten har bidragit till att genomföra riksdagens uttalande som förutsatte att regeringen utarbetar ett avloppsprogram jämte behövliga anslagshöjningar vid beslutet om ändring av lagstiftningen om avlopp i glesbygden i mars 2011. Med hjälp av matarledningar kan avloppsvatten ledas till effektiva centralreningsverk som har bättre förutsättningar än små anläggningar att rena avloppsvatten effektivt. Omgivande glesbygdsbebyggelse ansluts också till matarledningarna, och då blir den totala belastningen av avloppsvattnet på vattenområdena mindre och vissa vattenområden frigörs helt från belastningen av kommunalt avloppsvatten. Utskottet ser det som motiverat och konsekvent med tanke på vattenskyddet att åtminstone de tre pågående projekten blir slutförda. Därför bör moment 35.10.61 (Främjande av miljövärden) ökas med 3,13 miljoner euro till projekt för matarledningar för avlopp. Under jord- och skogsbruksministeriets moment 30.40.31 återstår för 2016 ytterligare ca 3 miljoner euro för stöd till byggandet av mindre förbindelseledningar. Efter det upphör stödet helt och hållet. Också rådgivningen om avloppsvatten i glesbygden bör om möjligt fortsätta för att de enskilda fastigheterna i glesbygden ska få sina avloppssystem i tidsenligt skick. Det finns ytterligare ca 120 000 fastigheter som visar sig ha behov av att sätta sina avloppssystem i skick.

Under moment 35.10.20 föreslås i budgetförslaget 5,9 miljoner euro för bekämpning av miljöskador. Det är en angelägen satsning, menar utskottet, och merparten av den används för att bekämpa oljeskador och andra miljöskador. Finland har 20 oljebekämpningsfartyg vilket utgör en god grund för att upprätthålla en hög nivå på bekämpningsberedskapen. Under moment 35.10.70 (Fartygsinvesteringar) finansieras dessutom anskaffning av oljebekämpningsutrustning och av kompletterande utrustning för oljebekämpning till havs med 3,5 miljoner euro. Tilläggsatsningen på 500 000 euro i budgetförslaget är nödvändig för att bekämpningsberedskapen ska bestå eftersom driftskostnaderna har ökat med nya fartyg och det är nödvändigt med övning och driftutbildning för att behålla en hög praktisk nivå på handlingsberedskapen.

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

Utvecklingssamarbetet: klimat- och miljöfinansiering

Utskottet vill slutligen betona att på grund av att miljöproblemen och i synnerhet klimatförändringen är global är det viktigt att Finland har förmått ge ens en liten insats till stöd för målen att skydda miljön och dämpa klimatförändringen i utvecklingsländerna. Det internationella miljö- och klimatarbetet stöds med medel för utvecklingssamarbete genom att finansiera Globala miljöfonden (Global Environment Facility, GEF) och Gröna klimatfonden (Green Climate Fund, GCF). Under GEF:s sjätte tilläggsfinansieringsperiod (2014—2018) satsar Finland totalt 65 miljoner euro. Utskottet vill framhålla att denna finansiering är av alldeles särskild betydelse nu när FN:s klimatomöte i Paris i december 2015 väntas leda till framgång i fråga om att upprätta en bindande internationell klimatkonvention. Som grund för sitt engagemang kräver utvecklingsländerna en klimatfinansiering från industriländerna. Därför kan signaler om att finansieringen dras in medföra särskilt mycket skada just nu.

Medlen för utvecklingspolitiken har också används för att betala ut stöd till miljöfonden (Environment Fund, EF) för FN:s miljöprogram (United Nations Environment Programme, UNEP). Nivån på denna frivilliga avgift har varierat mellan 3,4 och 6 miljoner euro per år. År 2016 ska stödet inte betalas ut alls på grund av det sammantagna läget i fråga om anslag för utvecklingssamarbete. Det är beklagligt, anser utskottet.

Den totala projektfinsieringen till UNEP 2016 är ca en miljon euro. År 2015 har stöd ur anslagen för utvecklingspolitik används för att stödja två av UNEP:s projekt: projektet för miljödiplomati som utreder sambandet mellan naturresurser och konflikter, och initiativet för grön ekonomi. Meningen är att också det nya projektet Kvinnor, fred och naturresurser ska stödjas med 500 000 euro per år. Utskottet vill understryka att UNEP har en viktig roll också i att verkställa det nya handlingsprogrammet för en hållbar utveckling (Agenda 2030), och därför bör åtminstone en avgift på ca en miljon euro enligt den indikativa medfinansieringen betalas så snart situationen i fråga om anslagen tillåter det.

Sammanfattning

Miljöutskottet förslår därför att finansutskottet ökar

- moment 25.01.65 (Understöd till organisationer och miljövard) med 500 000 euro för att förnya Håll skärgården ren rf:s underhållsmateriel så att fartygen kan användas också för assisterande uppdrag vid räddning och oljebekämpning, och
- moment 35.10.61 (Främjande av miljövarlden) med 3,13 miljoner euro för att slutföra pågående projekt för matarledning för avlopp.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet anför

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

Helsingfors 16.10.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
vice ordförande Silvia Modig vänst
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Tiina Elovaara saf
medlem Petri Honkonen cent
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Kai Mykkänen saml
medlem Riitta Myller sd
medlem Martti Mölsä saf
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

Avvikande mening

Motivering

Boende till skäligt pris

De bostadspolitiska linjevalen i budgetpropositionen för 2016 främjar inte produktion av hyresbostäder till skäligt pris i den utsträckning som behövs. Regeringens bostadspolitik kommer troligtvis att leda till högre kostnader för hyresboende. Ett otillräckligt utbud på bostäder till skäligt pris gör att det uppstår en flaskhals bland annat när det gäller arbetskraftens rörlighet. Invandrarernas behov kommer ytterligare att öka efterfrågan. Läget kräver nya sätt att snabbt bemöta utmaningen. Vi föreslår att regeringen lämnar en proposition om ett separat projekt med extra finansiering för att snabbt utöka produktionen av hyresbostäder till skäligt pris. Det förbättrar sysselsättningen och den ekonomiska aktiviteten och återbetalar snabbt sig själv i bästa fall.

Statens bostadsfond beräknas vara skuldfri 2016. Fondens medel ska användas till förmån för hyresboende och hyresgäster genom att utöka ombyggnation och nybyggnation i olika former och till skäligt pris, göra boendet bekvämare och mer trivsamt och minska de anknytande sociala problemen. Kommande propositioner avses bli finansierade helt och hållet via fonden (moment 35.20.60 Överföring till statens bostadsfond) och då blir det inga direkta effekter på statsbudgeten.

Villkoren för statliga räntestödslån kommer att försämrats i början av 2016. Självriskandelen av räntan stiger den 1 januari 2016 åter till 3,4 procent från nuvarande 1 procent. De försämrade villkoren kommer att leda till att den statligt stödda produktionen av hyresbostäder minskar i volym samtidigt som hyrorna stiger. Självriskandelen av räntan på räntestödslån måste ligga kvar på 1 procent 2016.

Under lågkonjunkturer kan aktiviteten i byggsektorn ökas genom satsningar på ombyggnation. Investeringar i reparationer har stor spridningseffekt på sysselsättningen och den ekonomiska aktiviteten. Ett stort antal flervåningshus byggda på 1960- och 1970-talen börjar vara i behov av renovering. I år finns 40 miljoner euro disponibelt för reparationsunderstöd. I budgetpropositionen för 2016 är beloppet minskat med 15 miljoner euro. Vi måste satsa mycket mer på ombyggnation än de 25 miljoner euro som regeringen föreslår. Det behövs ett tillskott på 25 miljoner euro för understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd inom ramen för Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet. Reparationsunderstöden ska framför allt användas för att förbättra energieffektivitet och tillgänglighet.

Fullmakten för investeringsbidrag till bostäder för grupper med särskilda behov föreslås vara 122,2 miljoner euro. Fullmakterna har använts helt och hållet de senaste åren och det har kommit ansökningar gällande fler projekt än det kunnat beviljas bidrag. Det är bra att regeringen återtog de planerade restriktionerna i investeringsbidragen så att studie- och ungdomsbostäder fortfarande omfattas av bidragen. Men jämfört med förra perioden blir det en nedskärning med nästan 20 miljoner euro. Investeringsbidragen för grupper med särskilda behov måste ligga på samma nivå som i ramarna för förra perioden, alltså minst 140 miljoner euro.

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

I regeringsprogrammet står det att regeringen tillsammans med de största stadsregionerna ska ingå ett intentionsavtal som samordnar boende, markanvändning och transport samt påskyndar bostadsproduktion och tillväxt. Det är viktigt att införa startbidrag för statsstödd hyresbostadsproduktion i alla områden med gällande intentionsavtal om markanvändning, boende och trafik (MBT). Startbidragen är ett direkt incitativ för kommunerna och hyreshusbolagen i kommunerna att sätta fart på bostadsproduktionen. Samtidigt sjunker hyrorna inom den statsstödda hyresbostadsproduktionen.

Bidragsbeloppet bör graderas på så sätt att det största startbidraget, 10 000 euro per bostad, beviljas i Helsingforsregionen. Startbidraget i andra MBT-stadsregioner ska vara 5 000 euro per bostad. Vi föreslår att 15 miljoner euro per år reserveras för startbidrag, varav 10 miljoner euro för Helsingforsregionen och 5 miljoner euro för andra MBT-stadsregioner. Bidraget gör det möjligt att bygga 2 000 statsstödda hyresbostäder om året i områden med MBT-intentionsavtal. Startbidragen har stor genomslagskraft. De gör det möjligt att sänka hyresnivån i de nya hyreshusen med upp till 1,5 euro per kvadratmeter och månad.

Programmet för att utveckla bostadsområden, det så kallade förortsprogrammet, bör få en fortsättning under pågående regeringsperiod. I förorterna bor 1,5 miljoner finländare. Deras boendeförhållanden bör fortsatt utvecklas via programmet. Förra regeringsperioden hade programmet som mål att motverka segregation i bostadsområden, främja serviceutbud och näringsverksamhet i bostadsområden, stärka invånarnas delaktighet, hälsa och välbefinnande, förbättra kommunikationen mellan olika grupper av invånare och skapa trivsamma, trygga och intressanta boendemiljöer.

Genom boenderådgivning minskas utgifterna för problem i hyresboendet samtidigt som trivseln förbättras. Rådgivningen har varit effektiv. Den har breddats och blivit en uppgift för socialväsendet. Ambitionen har varit att den också ska bidra till att förebygga utanförskap. Tack vare rådgivningen kan utgifterna för problem minska, onödiga vräkningar bli färre, trivseln förbättras, konflikter bland de boende lösas, det kulturella umgänget främjas och utanförskap motverkas. Vi bör satsa en miljon euro på boenderådgivning 2016.

Programmet för åtgärder mot fukt och mögel är ett rikstäckande femårigt åtgärdsprogram vars syfte är att få igång insatser för fukt- och mögelfria byggnader i landet. Programmet har upphört men fukt- och mögelproblemen har inte försvunnit från vårt land. Därför bör programmet få en fortsättning. Det är kommunägda byggnader som relativt sett mest är fukt- och mögelskadade. Betydande skador förekommer i nästan en femtedel av våningsytan i skolorna och daghemsbyggnaderna. På vårdinrättningar är siffran ännu högre, ca 25 procent. De skadade fastigheterna har dagligen hundratusentals användare. Moment 35.01.01 bör ökas med 1 000 000 euro för att fortsätta programmet för åtgärder mot fukt och mögel.

Främjande av vatten- och miljövard

Det generella målet för vatten- och havsvården är att skydda, förbättra och restaurera vattnen och Östersjön på så sätt att tillståndet i ytvattnet, grundvattnet och Östersjön åtminstone är på god nivå och inte försämras. Längs kusten är tillståndet inte utmärkt i ett enda vattenområde. Läget är oroväckande framför allt i Skärgårdshavet och Finska viken. År 2013 var mer än 70 procent av

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

våra kustnära vatten i tillfredsställande, hjälpligt eller dåligt skick och bara lite över 20 procent i gott skick. EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att tillståndet i alla vatten ska vara gott senast 2015. Men många länder, inklusive Finland, har inte lyckats nå målet.

Även om regeringen under momentet avdelar 2,8 miljoner euro för ett försök som avser förorenade markområden, återvinning av näringsämnen och skydd för Östersjön och vattendragen inom ramen för spetsprojektet för bioekonomi och ren teknik, minskar anslagen på momentet med 4,4 miljoner euro jämfört med 2015. Det är mycket kortsiktig och ineffektiv politik att lägga ner välfungerande vattenskyddsprojekt och omdirigera de anspråkslösa anslagen via ett spetsprojekt. Nedskränningarna på momentet kommer att betyda slutet för alla projekt för matarledningar för avlopp. Matarledningar för avlopp är ett effektivt sätt att minska belastningen från avloppsvatten genom centralisering av avloppsvattenreningen, men eftersom det är fråga om stora investeringar för kommuner har statliga understöd behövts för att sätta igång projekten. Belastning orsakad av avloppsvatten från glesbygden är en betydande faktor när det gäller vattenförorening. Rådgivning om avloppsvatten i glesbygden är ett kostnadseffektivt sätt att hantera utsläppen. De ändringar som fortlöpande gjorts i avloppsvattenförordningen inom en kort tid har inneburit en osäkerhet om framtiden och nu finns det allt större behov av rådgivning. Vårt förslag i fråga om moment 5.10.61 Främjande av vatten- och miljövård är 5 000 000 euro för rådgivning om avloppsvatten i glesbygden och projekt för matarledningar för avlopp.

Förvärv av naturskyddsområden och fortsättning på handlingsprogrammet Metso

Vår skogsnatur utarmas alltjämt. Finland har åtagit sig att senast 2020 stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden, minska trycket på mångfalden och använda naturresurserna hållbart. Ett av regeringens spetsprojekt är att främja bioekonomi. Det innebär bland annat att avverkningsvolymen ökar med 15 miljoner kubikmeter om året. Det är en orsak att noga se till skyddsmålen. Skyddsarbetet via handlingsprogrammet för mångfald i skogarna i södra Finland (Metso) har varit ett effektivt och populärt sätt att skydda privatägda skogar. Så som det också står i utlåtandet är vi undertecknade mycket oroade över fortsättningen på programmet på grund av den enorma nedskränningen av anslagen på momentet.

Mångfalden i naturen är ett värde i sig. Ekosystemtjänsterna är nödvändiga och ovärderliga. Vi måste se till att mångfalden i naturen bevaras för kommande generationer även om ekonomin är stram. De skyddade områdena har också ett värde med tanke på rekreation, jakt och naturprodukter. Vi föreslår att moment 35.10.63 ökas med 30 000 000 euro för anskaffning av naturskyddsområden.

Stöd till miljöorganisationer

Det arbete som de rikstäckande miljöorganisationerna utför är viktigt för miljöskyddet, stödet till det civila samhället och miljöutbildningen. Miljöorganisationerna utför ett mycket viktigt arbete för naturvården och miljön. De är också viktiga expertorganisationer vars expertis utnyttjas i många sammanhang. Arbetet är också internationellt. Att utnyttja frivilligas arbetsinsatser är ett utmärkt sätt att öka finländarnas miljömedvetenhet och göra konkreta insatser för miljöskyddet. Belastningen på myndigheterna kan minskas genom exempelvis informations- och upplysningsverksamhet riktad till organisationer inom bostads- och byggnadsbranschen. Vidare är det ett vik-

Utlåtande MiUU 7/2015 rd

tigt samhälleligt mål att säkerställa och utveckla miljöorganisationernas verksamhetsmöjligheter. Vi föreslår att moment 35.01.65 Understöd till miljöorganisationer ökas med 200 000 euro.

Särskilt anslag till Forststyrelsens naturtjänster för sysselsättning

Forststyrelsen har utfört ett betydelsefullt arbete för att sysselsätta unga med hjälp av särskilda anslag och lönesubvention. Åren 2010—2015 sysselsatte Forststyrelsen ungefär 550 unga på landsbygdsorter där det funnits jämförelsevis få andra sysselsättningsmöjligheter. Det är viktigt att anslaget som strukits i budgetförslaget för 2016 står kvar på grund av verksamhetens samhälleliga betydelse, framför allt nu när det fortsatt är lågkonjunktur och arbetslösheten ökar. Vi föreslår att moment 35.10.52 ökas med 500 000 euro för att stödja sysselsättningen bland unga.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 16.10.2015

Riitta Myller sd
Katja Taimela sd
Silvia Modig vänst
Satu Hassi gröna